

Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända (Ds 2015:33)

Sammanfattning

Borlänge kommun delar promemorians utgångsvärden att alla kommuner ska vara med och ta ett ansvar för Sveriges flyktingmottagande. Däremot efterlyses en klarare styrning av hur detta ska gå till. De kriterier som lyfts fram för fördelningen av flyktingmottagande mellan kommunerna är arbetsmarknadsförutsättningar, kommunens befolkningsstorlek och till vissa delar ”annat mottagande”. För Borlänge kommuns del är det av största vikt att ”annat mottagande” jämnställs med övriga kriterier och att de personer som kommer enligt ”eget boende-lagstiftningen” verkligen räknas med vid fördelningen av flyktingar mellan de olika kommunerna.

Det mest väsentliga är att de kommuner som tar ett stort ansvar för Sveriges flyktingpolitik också ska ha full kostnadstäckning för detta. Det är viktigt att detta beaktas i budgetpropositionen 2016.

4 Behov av förändring

4.4 Erfarenheter från försök att öka mottagandet

Åtgärder för att stimulera kommunernas mottagande

Staten har använt ett antal ekonomiska styrmedel för att öka kommunernas frivilliga mottagande av nyanlända. Ett exempel är att starten av etableringstiden för personer på anläggningsboende numera påbörjas först efter att den nyanlände är kommunmottagen. Etableringstiden är två år. Det motiv som används är att kommunerna inte behöver riskera att betala ut försörjningsstöd till en nyanländ som inte längre har rätt till etableringsersättning. Denna åtgärd har ingen större relevans då Långtidsutredningen 2011 konstaterar att det tar sju år för en man och tio år för en kvinna att komma ut på arbetsmarknaden. Effekterna blir ändå att en kommun som Borlänge får försörja den nyanlände under åtskilliga år för att personen ska få arbete och egenförsörjning.

Nationella samordnare för kommunalt flyktingmottagande

Regeringen utsåg 2014 två nationella samordnare för kommunalt flyktingmottagande. I slutrapporten till regeringen konstaterades bl. a. ”en lagstiftad skyldighet för kommunerna att ha beredskap för mottagande av nyanlända”. Borlänge kommun anser att detta är ytterligare ett exempel på hur staten inte kan eller vill styra flyktingmottagandet. Det räcker inte med att kommunerna ska ha en beredskap utan det krävs att kommunerna ska ta emot flyktingar.

4.5 Ett gemensamt ansvar för flyktingmottagandet

I promemorian ges nedanstående ”avsiktsförklaring”:

*”För att förbättra etableringen i samhället bör bosättning av nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga ske snabbare och fördelningen mellan kommunerna vara mer proportionerlig i förhållande till arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och annat mottagande. För att uppnå detta **bör** alla kommuner vara med och ta ansvar för mottagandet.”*

Borlänge kommun delar uppfattningen att mottagandet ska vara proportionellt i förhållandet till de olika kommunerna. Däremot anser kommunen att alla kommuner **skall** vara med och ta ansvar. Dessutom är det viktigt begreppet ”*annat mottagande*” definieras så att de personer som kommer enligt ”eget boende lagstiftningen” verkligen räknas med vid fördelningen av flyktingar mellan de olika kommunerna.

5 Överväganden och förslag

5.3 Anvisning

I promemorian föreslås att ”*En kommun ska vara skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen.*”. Detta är positivt eftersom det leder till en direkt styrning av staten vilket underlättar för de kommuner som i dagsläget tar emot många flyktingar som kommer enligt eget boende lagstiftningen. Eftersom den enskilde, med all rätt, har rätt att tacka nej till en anvisning och ordna boende på egen hand kan denna rättighet minska effekterna på den statliga styrningen om många personer väljer eget boende i någon kommun.

Vid fördelningen ska hänsyn tas till arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och det sammantagna mottagandet av nyanlända. Det är ännu en gång viktigt att det lyfts fram att de personer som själva väljer att bosätta sig i en kommun räknas in i *det sammantagna mottagandet av nyanlända*.

I den text som förklarar skälen till förslaget framkommer att kommunerna som anvisas en nyanländ **bör** vara skyldig att ta emot hen. Borlänge kommun anser att om detta förslag ska få någon effekt så **skall** kommunerna vara tvungna att ta emot anvisade personer.

5.6 Den kommunala självstyrelsen och proportionalitetsprincipen

Av de nyanlända som blivit kommunmottagna under senare år har 70 procent valt att bosätta sig på egen hand. För Borlänges del har detta inneburit att kommunen tagit emot personer som valt eget boende och dessutom anhöriginvandring. 2013 tog kommunen emot 750 personer och 2014 520 personer. I promemorian konstateras: *För kommuner som redan har överenskommelser om mottagande och som frivilligt tar emot nyanlända i relativt hög omfattning innebär förslaget i praktiken inte någon större förändring. Kommuner som har ett högt mottagande av nyanlända som bosätter sig på egen hand har i praktiken tagit emot ett stort antal nyanlända oavsett omfattningen på kommunens överenskommelse. För dessa kommuner kommer förslaget inte leda till ett högre mottagande.*

Borlänge kommun tillhör denna kategori. Men om ca 70 procent av de nyanlända även i fortsättningen kommer att välja eget boende kommer denna reform inte att minska trycket på Borlänges flyktingmottagande eftersom många söker sig till Borlänge på egen hand. Slutsatsen blir då att denna reform inte nämnvärt kommer att påverka Borlänges situation då det gäller flyktingmottagandet. Det

som behövs är att staten tar det fulla ekonomiska ansvaret för en nyanländs väg till arbete och egenförsörjning. Det tar i dag cirka 7 till 10 år varav staten tar ansvar för de två första åren.

5.7 Fördelning av mottagandet

5.7.2 Fördelning genom läns- och kommunal

I promemorian görs följande bedömning: *När läns- och kommunal fastställs bör arbetsmarknadssituation och folkmängd beaktas. Även annat mottagande bör beaktas.*

Genomgående i hela promemorian lyfts arbetsmarknadssituationen och folkmängd fram som viktiga faktorer att beakta när läns- och kommunal ska fastställas. Detta är bra. Tyvärr har inte faktorn annat mottagande samma status. Borlänge kommun anser att så ska vara fallet och inte som skrivningen är här "Även annat mottagande **bör** beaktas." Slutsatsen blir att kommuner som Borlänge som har ett stort inslag av nyanlända som själv valt kommunen som bostadsort inte kan värderas utifrån det faktiska ansvaret som kommunen tar för Sveriges generösa flyktingpolitik.

5.8 Kommunersättningarna bör ses över

Enligt nuvarande ersättningsystem för flyktingmottagande får kommunen en schablonersättning på 83100 per person som ska täcka kommunens kostnader för mottagandet. Sveriges kommuner och landsting publicerade 2013-04-18 en uppföljning av kommuners kostnader inom flyktingmottagandet. Resultatet visar att den genomsnittliga kostnaden för kommunerna är 54 367 kronor per vuxen ebo/anhörig-flykting under de första 12 månaderna som mottagen i en kommun. Denna schablonersättning är avsedd att täcka samtliga kostnader under tre och ett halvt år. Dessutom konstaterar Långtidsutredningen 2011 att det tar sju år för en man och tio år för en kvinna att komma ut på arbetsmarknaden och nå egenförsörjning.

Utifrån detta kan konstateras att de av staten tilldelade medel inte alls räcker för kommunen för att möta de nyanländas behov för att de ska kunna få utbildning och arbete.

Det är viktigt att ovanstående bakgrundsfakta beaktas när kommunersättningarna ses över inför budgetpropositionen 2016.

I detta ärende har Kommunstyrelsen beslutat.

Jan-Olof Lundberg, utvecklare har varit föredragande. I beredningen har Josefin Bergström, utvecklare, deltagit.